

13.11.2018

EOAK/5435/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Mikko Sarja

AMMATTIOPPILAITOS ANTOI PUUTTEELLISTA NEUVONTAA

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Ammattiopisto Livian menettelyä ajokorttia koskevassa asiassa. Kantelun mukaan koulutukseen hakuvaiheessa ei ollut tuotu esiin sitä, että valmistuminen edellyttää vähintään T-kortin hankkimista. Lisäksi ajokortin hankinta oli kantelun mukaan kymmenkertainen ilmoitettuihin hintoihin nähden.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Asiakirjoista ilmeneviä tietoja

Kantelijan mukaan ajokortista oli kysytty hakupapereissa ja haastattelussa. Vaikka kantelija oli vastannut, ettei hänellä ole ajokorttia, missään vaiheessa ei kuitenkaan ollut tuotu esiin, että ajokortti tulee hankkia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kantelijalle antamassa vastauksessa todetaan muun muassa, että koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle ja opiskelijaksi pyrkiville tietoa järjestettävästä koulutuksesta. Tiedottamisvelvollisuuden sisältöä ja laajuutta ei ole kuitenkaan tarkemmin määritely, mutta on tärkeää, että koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijoille tarpeelliset tiedot tutkinnon suorittamisen kustannuksista, jotta opiskelija voi ottaa ne huomioon hakeutuessaan koulutukseen. Ministeriön vastauksessa on pidetty harmillisena, että näin tärkeä asia ei ollut tullut koulutuksen järjestäjän tiedottamisvelvollisuuden kautta kantelijalle selkeämmin ilmi.

Ammattiopiston selvityksen mukaan opiskelijoilta kysytään jo hakeutumisvaiheessa ja haastattelussa, onko opiskelijalla ajokortti. Ammattiopiston mukaan opiskelijan olisi jo hakeutumisvaiheessa pitänyt ymmärtää ajokortin tarpeellisuus, kun sitä haastattelussa kysytään. Lisäksi opiskelijoille on annettu ennakotehtäväksi haastatteluun kutsuttaessa täyttää osaan.fi-osaamiskartoitus, jossa traktorikortti tulee vaatimuksena esille seuraavasti: ”osaa ajaa traktoria (T-kortti) varmaotteisesti ja turvallisesti”. Kantelijan olisi siten ennen haastatteluun tuloa pitänyt olla tietoinen T-kortista.

3.2 Oikeudellisen arvioinnin lähtökohdat

Puheena olevana ajankohtana voimassa olleen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 14 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille ja opiskelijaksi pyrkiville tietoa järjestettävästä koulutuksesta. Niin ikään tuolloin voimassa olleen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 13 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että koulutusta ja koulutukseen hakeutumista koskevaa tietoa on yleisesti saatavilla. Koulutuksesta tiedottamisesta annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske henkilöstökoulutusta.

Ensiksi mainitun säännöksen perusteluiden mukaan säännöksessä ei tarkemmin määritellä tiedottamisvelvollisuuden sisältöä ja laajuutta. Perusteluissa pidetään kuitenkin tärkeänä, että koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle tarpeelliset tiedot riittävän ajoissa, jotta opiskelija osaa hakeutua tai voi osallistua järjestettävään koulutukseen. Lisäksi pidetään tärkeänä, että opiskelija saa järjestettävän koulutuksen ohella tietoa myös koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen kustannuksista ja haettavissa olevista opinto-sosiaalisista eduista, jotta hän osaa ottaa ne huomioon hakeutuessaan koulutukseen. Edelleen perusteluiden mukaan koulutuksen järjestäjää koskee yleinen hyvän hallinnon periaatteiden mukainen neuvonta ja tiedottamisvelvollisuus ilman nimenomaista säännöstäkin. Koulutuksen järjestäjän tiedottamisvelvollisuutta säännellään myös lain 27 a §:ssä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijaksi pyrkiville tietoa siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä opintoihin liittyy (HE 12/2014 vp, s. 33).

Yleislakina sovellettavaksi tulevan hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Saman lain 9 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Viimeksi mainitun lainkohdan perusteluiden mukaan säännöksessä mainitut kriteerit edellyttävät sellaista ilmaisutapaa, jonka perusteella asiakkaan voidaan olettaa yksiselitteisesti ymmärtävän asian sisällön ja saavan siitä asian laatuun nähden riittävästi tietoa. Säännös edellyttää esitystavalta sekä kielellistä selkeyttä että sisällöllistä ymmärrettävyyttä. Vaatimus koskee sekä kirjallista että suullista ilmaisutapaa. Viranomaisen käyttämän kielen laadun merkitys korostuu erityisesti silloin, kun on kyse henkilön oikeusasemaa koskevasta asiasta (HE 72/2002 vp, s. 59).

3.3 Arviointi

Ammattioppilaitoksella on velvollisuus antaa opiskelijoille ja opiskelemaan hakeutuville tietoa koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisen näkökulmasta olennaisista seikoista. Tiedottamisvelvollisuutta koskeva sääntely on kuitenkin tulkinnanvarainen ja jättää siten sijaa tapauskohtaiselle harkinnalle.

Asiassa on kantelun ja ammattioppilaitoksen selvityksen perusteella sinänsä riidatonta, että ajokorttiasia oli ollut esillä hakuvaiheessa. Kyse on siten nyt vain siitä, oliko ajokortin tosiasiallinen merkitys tullut tässä yhteydessä esiin riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi niin, että kantelija on saamansa tiedon perusteella voinut muodostaa kokonaiskuvan ajokortin merkityksestä omalta osaltaan.

Ammattiopisto ei ole edes väittänyt, että se olisi sen lisäksi, että ajokortin olemassaolo oli nostettu eri yhteyksissä esiin, nimenomaisesti tuonut esiin myös sen, mikä konkreettinen merkitys ajokortin puuttumisella voi opiskelijan näkökulmasta olla. Ammattiopiston mukaan kantelijan olisi pitänyt itse ymmärtää asia sen perusteella, että ajokortista oli kysytty hakuvaiheessa.

En voi yhtyä ammattiopiston näkemykseen vaan katson, että ajokortin tosiasiallinen merkitys olisi ollut aiheellista tuoda nimenomaisesti esiin hakuvaiheessa. Kantelijan saama neuvonta ei siten mielestäni ole ollut kaikin osin riittävää ja asianmukaista.

Ajokortin hinnasta ilmoittamisen osalta asiassa ei sen sijaan ole ilmennyt sellaista, josta minulla olisi aihetta lausua enemmän, kun lisäksi otetaan huomioon ammattiopiston selvityksestä ilmevät toimenpiteet.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen Ammattiopisto Livian menettelystä sen tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.